

Vampirs en el Diccionari Filosòfic de Voltaire

Francois Marie Arouet, de pseudònim Voltaire (1694 - 1778), no necessita cap presentació. De la seva obra, en interessa aquí la veu «vampirs» dins del seu *Dictionnaire Philosophique* (1765-1770), controvertida obra que utilitza un format alfabètic. La perspectiva que ens ofereix, respecte al tema dels vampirs no morts, no és només escèptica, sinó totalment irònica, com s'observa amb extremada facilitat. Tanmateix si que creu en l'existència d'altres «xuclasangs», «gent de negocis» que s'aprofiten de la seva posició per «vampiritzar» a d'altres. Cal indicar que està forma d'utilitzar el terme «vampir» i el seus derivats ha fet força fortuna.

Respecte a la nostra versió, basada en la que està disponible en línia a <<http://www.voltaire-integral.com>>, hem afegit algunes breus notes que millorin la identificació d'alguns autors i personatges no tan coneguts avui en dia fora de l'entorn acadèmic o dels seus respectius territoris.

© Traducció, adaptació i notes: Jordi Ardanuy. 2005

Vampirs

Com! És possible que hi hagi vampirs en el segle XVIII! després del regnat de Locke, de de Shaftesbury¹, de Trenchard² i de Collins³; en el regnat de d'Alembert, de Diderot, de Saint Lambert⁴ i de Duclós⁵ es creu en l'existència dels vampirs, i el R. P.⁶ dom Agustí Calmet, pare benedictí de les parròquies de Sant Vannes i Sant Hidulphe, abat de Senon, una abadia de uns cent mil lliures de rendes, veïna de dues altres abadies amb els mateixos ingressos, imprimí i reimprimí la història dels vampirs amb l'aprovació de la Sorbona, signat Marcilli.

Els vampirs eren morts que eixien a la nit del cementiri per a xuclar la sang als vius, ja a la gargamella, ja al ventre, i que després de xuclar-la es tornaven al cementiri i es tancaven a les seves fosses. Els vius als qui els vampirs xuclaven la sang, es quedaven pàl·lids i

¹ Anthony Ashley Cooper (1671-1713), tercer comte de Shaftesbury.

² John Trenchard (1662-1723)

³ Anthony Collins (1676-1729).

⁴ Jean-François de Saint-Lambert (1716-1803).

⁵ Charles Duclos-Pinot (1704-1772).

⁶ R. P. Reverent pare.

s'anaven consumint; i els morts que l'havien xuclat engreixaven, els eixien els colors i estaven completament apetitosos. A Polònia, a Hongria, a Silèsia, a Moràvia, a Àustria i a Lorena, eren els països on els morts practicaven aqueixa operació. Ningú sentia parlar de vampirs a Londres ni a París. Confessa que en aqueixes dues ciutats hi hagué agiotistes, mercaders, gents de negocis que xuclaren a plena llum la sang del poble; però no estaven morts, sinó corromputs. Aqueixos vertaders xucladors no vivien als cementiris, sinó en magnífics palaus.

Qui és capaç de creure que la moda dels vampirs l'adquirírem de Grècia? No de la Grècia d'Alexandre, de Aristòtil, de Plató, d'Epicur i de Demòstenes, sinó de la Grècia cristiana i per desventura cismàtica.

Fa molt de temps que els cristians del ritu grec creien que els cossos dels cristians del ritu llatí, que s'enterraven a Grècia, no es podrien, perquè estaven excomunicats. Creien precisament el contrari que nosaltres els cristians del ritu llatí. Nosaltres creiem que els cossos que no es corrompen són els que tenen imprès el segell de la benaventurança eterna. I en quant es paguen a Roma cent mil escuts per la canonització de cada sant, tributem a aquest l'adoració de dulia.

Els grecs estan convençuts que els seus morts són fetillers, i els donen el nom de vricolacs⁷. Els morts grecs van a les cases a xuclar la sang dels xiquets, a menjar-se el sopar dels pares i de les mares, a beure's el vi i a trencar tots els mobles. Només pot fer-se'ls entrar en raó cremant-los quan els atrapen. Però es necessita tenir la precaució de no posar-los al foc fins després d'haver arrancat el cor, que ha de cremar-se a banda.

El cèlebre Tournefort, emissari que envià a Llevant Lluís XIV, el mateix que altres virtuosos⁸, va ser testimoni d'algunes jugades atribuïdes a un dels vricolacs⁹ i de la citada cerimònia¹⁰.

Després de la maledicència, res es comunica tan ràpidament com la superstició, el fanatisme, el sortilegi i els contes d'apareguts. Hi hagué vricolacs¹¹ a Valàquia, a Moldàvia i aviat entre els polonesos, els quals són del ritu romà. No li faltava més a aquesta

⁷ A l'original diu: «Broucolacas o vroucolacas segons com ells pronunciïn la segona lletra de l'alfabet».

⁸ L'original inclou la nota: «Tournefort, v. I, p. 155 i següents».

⁹ «Broucolacas» en el text original.

¹⁰ Es refereix al text *Relation d'un Voyage du Levant* de Joseph Pitton de Tournefort. Aquests text ja ha estat traduït traduït per nosaltres amb anterioritat.

¹¹ Igual que la nota 4.

superstició; es transmeté a tota la part oriental d'Alemanya. Continuament estigueren ocupant-se dels vampirs des de 1730 fins a 1735; els espiaren, els arrancaren el cor i els cremaren; però semblants als antics màrtirs, quants més cremaven més apareixien.

Calmet va ser el seu historiògraf, i s'ocupà dels vampirs, com abans s'havia ocupat de l'antic i del nou Testament, referint fidelment tot el que sobre aquesta matèria havien dit abans que ell.

Ha de ser una cosa molt curiosa examinar els processos verbals jurídicament entaulats als morts que sortiren de les seves fosses per a xuclar la sang als xiquets i a les xiquetes del veïnat. Calmet refereix que a Hongria dos empleats que per a aquest objecte nomenà l'emperador Carles VI, assistits del batlle i el botxí, inquiriren un vampir, mort sis setmanes abans, que xuclava a tot el veïnat. El trobaren dins del seu taüt, fresc, robust, amb els ulls oberts i demanant de menjar. El batlle dictà la sentència. El botxí arrancà el cor al vampir, i el cremà; després d'això el vampir no menjà més.

Després d'aquest cas ningú ha d'atrevir-se a dubtar dels morts ressuscitats que omplin les antigues llegendes, ni de cap dels miracles explicats per Bollandus¹² i pel sincer i reverend dom Ruinart¹³!

Trobem històries de vampirs fins en les cartes jueves d'Argens, a qui els jesuïtes acusaren d'incrèdul. Després assaboriren el seu triomf, quan el citat autor referí la història del vampir d'Hongria; donaren gràcies a Déu i a la Verge per la conversió d'Argens, mestre de cambra d'un rei que no creia en el vampirs.

«Heus ací el que digueren ells el famós incrèdul que dubtà de l'aparició de l'àngel a la santa Verge, de l'estrella que veren els Reis Mags, que es curessin els possesos, que s'ofeguessin dos mil pores en un llac, de l'eclipsi que hagué de sol en lluna plena, sobre la resurrecció dels morts que s'exhibien per Jerusalem; tocat per la divina gràcia, s'il·luminà el seu esperit, i creu en l'existència dels vampirs».

La gran qüestió que hi hagué llavors va ser esbrinar si aquells morts ressuscitaren per la seva pròpia virtut, pel poder de Déu o pel poder del diable. Els grans teòlegs de Lorena, de Moràvia i d'Hongria feren públiques les seves opinions i la seva ciència. Recordaren tot que Sant Agustí, Sant Ambrosi i altres sants havien dit el més intel·ligible respecte als vius i

¹² Jean Bolland (1596-1665) autor d'*Acta Sanctorum*.

¹³ Theodorici Ruinart (1657-1709), autor de *Acta Martyrum*.

als morts. Portaren a col·lació tots els miracles de Sant Esteve¹⁴ que estan inclosos en el setè llibre de les obres de Sant Agustí, i heus aquí un dels més curiosos. Un jove quedà xafat a Àfrica a la ciutat d'Aubzal, sota les ruïnes d'una muralla; la viuda va anar immediatament a invocar Sant Esteve, de qui ella era devota, i Sant Esteve ressuscità al xafat, a què li preguntaren què és el que havia vist en l'altre món: «Senyors, contestà als que li preguntaven: quan la meua ànima sortir del meu cos, trobà infinitat d'ànimes que li feren la mateixa pregunta respecte al món. Jo anava no sé a on quan trobí Sant Esteve, que em digué: «Retorneu el que heu rebut». Jo li repliqué: «Què voleu que us torni? si mai no em donàreu res» Em repetí tres vegades: «Retorneu el que heu rebut». Llavors compregué que volia parlar del *credo*. Resí el *credo*, i de seguida em ressuscità.

Citaren a més els referits teòlegs les històries que refereix Sulpici Sever¹⁵ a la vida de Sant Martí¹⁶. Provaren que entre els morts que ressuscità Sant Martí tornà la vida a un condemnat.

Però totes aqueixes històries, encara que siguin vertaderes, no tenien res a veure amb els vampirs que xuclaven la sang dels xiquets i després tornaven a ficar-se als seus taüts. Buscaren també en l'antic Testament i en la mitologia algun vampir que poguessin presentar com a cas antic; no trobaren cap, però provaren, no obstant, que els morts menjaven i bevien, fundant-se que alguns pobles antics els ficaven aliments a les fosses.

La dificultat estava si menjava l'ànima o el cos del mort. Quedà decidit que menjaven la una i l'altre. Els plats més delicats i de poca substància, com les merengues, la crema i els dolcs de caramel, se'ls menjava l'ànima, i el rosbif i el bistec se'ls menjava el cos.

Deien que els reis de Prússia foren els primers que després de morts es feien servir aliments. Quasi tots els reis d'avui els imiten; però són els frares els que es mengen el dinar i el sopar i els que es beuen el vi; de manera que, parlant amb propietat, els reis no són els vampirs. Els vertaders vampirs són els frares, que mengen a costa dels reis i dels pobles.

Veritat és que Sant Estanislau, que havia comprat gran extensió de terreny a un gentilhome polonès i no se l'havia pagat, perseguit pels hereus davant del rei Boleslau¹⁷, ressuscità al

¹⁴ Étienne a l'original.

¹⁵ (360?-420).

¹⁶ *De vita beati Martini liber unus*.

¹⁷ Boleslau II rei de Polònia entre 1058-1079.

dit gentilhome; però va ser únicament per a pagar-li el deute, i no es diu que donés ni un sol got de vi al venedor, que es tornà a l'altre món sense menjar ni beure.

S'agita amb freqüència la greu qüestió de si pot absoldre's al vampir que morí excomunicat; Allò va a més, ben mirat.

No sóc teòleg prou profund per a decidir-ho; però per la meva part jo l'absoldria perquè quan cal triar entre dos partits dubtosos, ha d'escollir-se el més benigne:

Odia restringenda, favores ampliandi¹⁸

El resultat de tot és que una gran part d'Europa estigué infestada de vampirs durant cinc o sis anys, i que avui ja no existeixen; que hi hagué agitadors a França durant més de vint anys, i que avui ja no n'hi ha; que hem tingut de posseïts durant mil set-cents anys, i que no n'hi ha més; que tinguéssim sempre la resurrecció dels morts després d'Hipòlit¹⁹, i que avui ja no els ressusciten; que tinguérem jesuïtes a Espanya, a Portugal, a França i a les Dues Sicílies, i que avui ja no els tenim.

¹⁸ Allò més favorable ha de ser ampliat; allò perjudicial restringit.

¹⁹ Hipòlit, fill de Teseu, ressuscitat per Asclepi mitjançant la sang del costat dret de Medusa, que donava la vida. El costat sinistra contenia un fort verí...